

Ντύνοντας τον αυτοκράτορα: η επικίνδυνη φάρσα της μικροαστικής τάξης

Thomas Watters¹

Στο στερέωμα των θεοποιημένων αμερικανικών αρχετύπων, κανένα δεν επιτάσσει ίσως τόσο αναντίρρητο σεβασμό όσο αυτό του “μικροεπιχειρηματία”. Το κόστος της αμαρτίας απέναντι σε αυτό το επιχειρηματικό φάντασμα μπορεί να δωθεί εντελώς ανάγλυφα στον αρνητικό αντίκτυπο της (κυνικά διαλεγμένης) δήλωσης του Μπαράκ Ομπάμα το 2012 ότι “αν έχεις μια επιχείρηση, τότε δεν την έχτισες ο ίδιος”. Θα έπρεπε να γνωρίζει καλλίτερα μετά τη γεύση που είχε πάρει κατά την εκστρατεία του 2008 με τον “*Τζο τον Υδραυλικό*”². Φυσικά, ο Samuel “Joe” Wurzelbacher δεν ήταν ούτε πραγματικός υδραυλικός ούτε κάποιος με σοβαρές προοπτικές να γίνει ιδιοκτήτης επιχείρησης με υδραυλικά· δεν είχε σημασία ότι έβγαλε μόλις 40 χιλιάδες δολάρια τη χρονιά κατά την οποία μίλαγε με στόμφο για τους αυξημένους φόρους που συνέτριβαν το όνειρο να γίνει αφεντικό του εαυτού του. Το δικαίωμα να ονειρεύεσαι το όνειρο, όσο ιδιόρρυθμο και να είναι αυτό, είναι ευλαβικά φυλαγμένο στην αμερικανική λαϊκή φαντασία ως το πιο ιερό από τα (λευκά) δικαιώματα.

Τον Αύγουστο του 2012, εκμεταλλευόμενος ακόμα τα όποια απομεινάρια της πολιτικής του επιρροής, ο Wurzelbacher είπε σε έναν δημοσιογράφο: “Ξέρεις, για χρόνια λέω, βάλτε έναν αναθεματισμένο φράχτη στα σύνορα που πάνε στο Μεξικό και αρχίστε να πυροβολείτε”. Πραγματικά, *Μολών Λαβέ*³.

Ο πρώτος θάνατος που αναφέρθηκε μεταξύ του ημι-εξεγερμένου όχλου του Τραμπ που επέδραμε στο Καπιτώλιο την προηγούμενη Τετάρτη ήταν μια τριανταπεντάχρονη κάτοικος του San Diego, η Ashli Babbitt. Οι περισσότερες αναφορές στις ειδήσεις επικεντρώνονται στην δεκάχρονη υπηρεσία της στην Πολεμική Αεροπορία και παρ’ όλο που η πραγματικότητα της παρουσίας πρώην στρατιωτικών ή αστυνομικών σε αυτούς τους πρωτο-φασιστικούς σχηματισμούς είναι τόσο ανησυχητική όσο και αρκετά γνωστή, μια λεπτομέρεια που σχεδόν παραβλέφθηκε ήταν η εξής: η Babbitt ήταν ιδιοκτήτρια και κάτοχος, μαζί με τον άντρα της, μιας μικρής επιχείρησης με πισίνες που *πάσχιζε να επιβιώσει*. Ο πατέρας έμεινε σπίτι, αλλά η Μαμά άκουσε το κάλεσμα στην μάχη από τον Τραμπ και βοήθησε στην συγκρότηση της αιχμής ενός πολύ παράξενου αμερικανικού δόρατος καθώς αυτό παραβίαζε τις πόρτες της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Στο άκουσμα ότι ο Τραμπ, όσο ασθενικά και να το έκανε, καλούσε τον όχλο να γυρίσει στα σπίτια του, ένας άντρας *ακούστηκε να φωνάζει*, “ωραία, αυτός μπορεί να επιστρέψει στην έπαυλή του στο Mar-a-Lago. Εμείς πρέπει να γυρίσουμε στις επιχειρήσεις μας, που έχουν κλείσει!”.

Μεταξύ αυτών που συμμετείχαν στις ταραχές έχουν ταυτοποιηθεί μέχρι τώρα: ο Διευθύνων Σύμβουλος μιας μικρής τεχνολογικής εταιρείας, οι ιδιοκτήτες μιας αλυσίδας γυμναστηρίων, ένας κτηματομεσίτης, ένας καλλιτέχνης τατουάζ, δικηγόροι, υψηλόβαθμοι μπάτσοι, ένας συνταξιούχος Αντισμήναρχος της Πολεμικής Αεροπορίας ο γιος ενός δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου από το Μπρούκλιν. Αυτοί δεν είναι οι ξεδοντιάρηδες “rednecks”⁴ των “αξιοθρήνητων” λαϊκών παραδόσεων· αυτοί είναι αντιπρόσωποι μιας συγκεκριμένης και επικίνδυνης ταξικής φράξιας: *των Αμερικανών μικροαστων*.

Όπως έγραψε ο Μαρξ στο *Κομμουνιστικό Μανιφέστο* “η κατώτερη μεσαία τάξη, ο μικροκατασκευαστής, ο καταστηματάρχης, ο τεχνίτης, ο αγρότης, όλοι αυτοί αγωνίζονται εναντίον της μπουρζουαζίας για να διασωσουν την ύπαρξή τους από την εξαφάνισή τους ως τμημάτων της μεσαίας τάξης. Συνεπώς δεν είναι επαναστάτες αλλά συντηρητικοί. Ακόμα περισσότερο, είναι αντιδραστικοί γιατί προσπαθούν να γυρίσουν τον τροχό της ιστορίας προς τα πίσω”.

1 Στμ. Μεταφρασμένο από εδώ: <https://spectrejournal.com/dressing-the-emperor>.

2 Στμ. Στο πρωτότυπο: “Joe the Plumber”.

3 Στμ. *Molon Labe* στο πρωτότυπο.

4 Στμ. *Redneck*: υποτιμητικός όρος χρησιμοποιούμενος κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, για λευκούς Αμερικανούς που θεωρούνται ότι είναι άξεστοι και χωρίς παιδεία, στενά συνδεδεμένων με τις αγροτικές περιοχές του Νότου στις ΗΠΑ.

Πουθενά δεν έχει υπάρξει τόσο ξεκάθαρα εμφανής ο κοινός τόπος αυτών των μικροαστών - συνωμοσιολόγων υποστηρικτών του Τραμπ, ρατσιστικών δεξιών πολιτοφυλακών και ανοιχτά υποστηρικτών των παλιών καλών δικαιωμάτων των λευκών από τις διαμαρτυρίες ενάντια στον lockdown, με προεξάρχουσες (και πιο στρατιωτικοποιημένες) αυτές στην *Ζώνη της Σκουριάς*⁵ και στον Βορειοδυτικό Ειρηνικό. Ιδιαίτερα στο Μίσιγκαν είδαμε με ποιο τρόπο πορεύεις για τις κλειστές μικροεπιχειρήσεις, διατυπωμένες στο πλαίσιο της γλώσσας της “ελευθερίας” και της προσωπικής αυτονομίας, κλιμακώθηκαν στο **εξαιρετικά επικίνδυνο σχέδιο** απαγωγής και πιθανής εκτέλεσης της Κυβερνήτριας της πολιτείας Gretchen Whitmer.

Σε συνεντεύξεις με διαδηλωτές ενάντια στο lockdown, αναπτύσσεται συστηματικά ένα θέμα: ο κόσμος “δεν θέλει ελεημοσύνη· θέλει να γυρίσει στις δουλειές του”. Ελάχιστοι στον χώρο των ΜΜΕ έξυσαν λίγο περισσότερο από την επιφάνεια αυτών των δηλώσεων, ειδικά όσον αφορά την ταξική θέση αυτών που τις έκαναν. Στο ένα μετά το άλλο τα άρθρα θα βρείτε (συνυφασμένους και συνυπάρχοντες με περίεργους οπαδούς της *QAnon*⁶ και αφοσιωμένους παραστρατιωτικούς του “*Three Percenter*”⁷) ότι οι περισσότερο θορυβώδεις από τους διαμαρτυρόμενους είναι μικροεπιχειρηματίες ιδιοκτήτες κουρείων, σαλονιών μαυρίσματος, μπαρ, εστιατορίων και εταιρειών αρχιτεκτονικής τοπίου. Τους ανθρώπους που θέλουν πίσω στην δουλειά είναι οι *εργαζόμενοί* τους, ένα τμήμα της τάξης που υποεκπροσωπείται σημαντικά σ’ αυτές τις διαμαρτυρίες.

Υπάρχουν βάσιμοι λόγοι γι’ αυτές τις στρεβλές αναλογίες. Οι περισσότεροι μισθωτοί πήραν πενιχρές επιταγές ενίσχυσης αλλά ήταν επίσης και δικαιούχοι ενισχυμένων επιδομάτων ανεργίας, ενώ οι ιδιοκτήτες μικροεπιχειρήσεων παραπονιούνταν για το ότι **αποκλείστηκαν** από το Πρόγραμμα Προστασίας Πληρωμής παροχής ομοσπονδιακών δανείων⁸, μια διαδικασία την οποία μπορούν να ακολουθήσουν πολύ πιο εύκολα οι μεγάλες επιχειρήσεις που διαθέτουν στρατιές από δικηγόρους γνώστες των πραγμάτων, μερικοί από τους οποίους **πιέστηκαν για να επιστρέψουν** ενισχύσεις που ήταν φανερό ότι δεν είχαν ανάγκη. Από αυτή την άποψη οι αναφορές των ΜΜΕ το μόνο που έκαναν ήταν να προσθέσουν στους μικροαστούς αισθήματα κατά των ελίτ. Την ίδια στιγμή, οι μικρές επιχειρήσεις είναι πολύ πιθανότερο να βρεθούν με σοβαρά χρέη και υπερμολημένες. **Σύμφωνα** με το Γραφείο Εργασιακής Στατιστικής των ΗΠΑ [*US Bureau of Labor Statistics*], το 20% των νέων μικρών επιχειρήσεων κλείνουν μέσα στον πρώτο χρόνο, ενώ το 50% από αυτές χρεωκοπούν μέχρι το τέλος του πέμπτου έτους της λειτουργίας τους. Τα lockdown εξαιτίας της Covid-19 **έχουν μόνο εντείνει** την ίδια την *συννηθισμένη* διαδικασία συσσώρευσης του κεφαλαίου και της εντελώς προβλέψιμης διαδικασίας συμπίεσης των μικροπαραγωγών που περιγράφεται από τον Μαρξ.

Φυσικά, ο Samuel “Joe” Wurzelbacher δεν ήταν ούτε πραγματικός υδραυλικός ούτε κάποιος με σοβαρές προοπτικές να γίνει ιδιοκτήτης μιας επιχείρησης με υδραυλικά· δεν είχε σημασία ότι έβγαλε μόλις 40 χιλιάδες δολάρια τη χρονιά κατά την οποία μίλαγε με στόμφο για τους αυξημένους φόρους που συνέτριβαν το όνειρο να γίνει αφεντικό του εαυτού του.

Η απάντηση σ’ αυτό το δίλημμα από τα κατεστημένα των Δημοκρατικών και των Ρεπουμπλικάνων μοιάζει σχεδόν σχεδιασμένη να επιταχύνει αυτό το είδος πρωτο-φασιστικής, λευκής σουπρεματιστικής κινητοποίησης που βρήκε το πάτημά της στην εποχή του Τραμπ (αν και ήταν πάντα τουλάχιστον λανθάνουσα σε κάθε

5 Στμ. Η *Ζώνη της Σκουριάς* αρχίζει δυτικά της Νέας Υόρκης και εκτείνεται νότια των Μεγάλων Λιμνών, στις πολιτείες Πενσυλβάνια, Δυτική Βιρτζίνια, Οχάιο, Ιντιάνα, Μίσιγκαν, Ιλινόις, Αϊόβα και Γουισκόνσιν. Είναι η περιοχή που αποτελούσε κέντρο της βαριάς βιομηχανίας των ΗΠΑ μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980 όταν και άρχισε η βαθμιαία αποβιομηχάνισή τους.

6 Στμ. Η *QAnon* είναι μία ανακριβής και αναξιόπιστη ακροδεξιά θεωρία συνωμοσίας που υποστηρίζει ότι μία κλίκα κανιβαλιστικών παιδόφιλων, που λατρεύουν τον Σατανά, διευθύνει μια παγκόσμια σπείρα σωματεμπορίας παιδιών συνωμοτώντας εναντίον του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος και την καταπολεμά.

7 Στμ. Οι *Three Percenters*, απαντώμενοι και ως *3 Percenters*, *3%ers* και *III%ers*, είναι ένα ακροδεξιό, αντικυβερνητικό και παραστρατιωτικό κίνημα με βάση κυρίως τις ΗΠΑ αλλά με παρουσία και στον Καναδά. Προάγει τα δικαιώματα στην οπλοκατοχή και την αντίσταση στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ. Το όνομα προέρχεται από τον λανθασμένο ισχυρισμό ότι κατά την Αμερικανική επανάσταση “οι ενεργές δυνάμεις στο πεδίο της μάχης ενάντια στην τυρρανία του Άγγλου βασιλιά δεν αντιπροσώπευαν ποτέ περισσότερο από το 3% των αποίκων”.

8 Στμ. Δηλαδή δανείων προς τους μικροεπιχειρηματίες εργοδότες για την κάλυψη της πληρωμής των μισθών των εργαζομένων τους.

περίοδο της αμερικανικής ιστορίας). Οι Ρεπουμπλικάνοι πάντα υποστηρίζουν στα λόγια την “ευγένεια” και τον αγώνα των μικροεπιχειρηματιών της “Main Street”, αλλά το πραγματικό τους ενδιαφέρον στην σιωπηρή ή στην ανοιχτή υποστήριξη στις διαμαρτυρίες ενάντια στο lockdown είναι να επισπεύσουν την επιστροφή των μισθωτών στις αποθήκες, στα εργοστάσια επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων και άλλους μεγάλους εργασιακούς χώρους, οι καπιταλιστές ιδιοκτήτες των οποίων βασίζονται σε χειρονακτική, προσωπική εργασία (ιδιοκτήτες που συνεισφέρουν γενναιόδωρα στους κορβανάδες της επανεκλογής των πολιτικών αυτών, στους οποίους και προσφέρουν απασχόληση μετά την αποχώρησή τους από τις κυβερνητικές θέσεις). Οι Ρεπουμπλικάνοι τρομοκρατούνται, επίσης, ότι επεκτείνοντας τα επιδόματα ανεργίας, που σε πολλές περιοχές είναι μεγαλύτερα από τον ελάχιστο μισθό, πιθανόν διακυνδυνεύουν να ανοίξουν τα μάτια των εκμεταλλευόμενων μισθωτών εργατών και να απελευθερώσουν ένα λαϊκό κίνημα ενάντια στο καθεστώς λιτότητας που αποτελεί και τη μοναδική πιθανή προσφορά τους στους αστούς καπιταλιστές αφέντες.

Από την άλλη, οι Δημοκρατικοί (αν και εξίσου υπόχρεοι στο μεγάλο κεφάλαιο), ξέρουν ότι μεγάλο μέρος από την φιλελεύθερη, πανεπιστημιακής μόρφωσης βάση τους απασχολείται σε θέσεις “πνευματικής” εργασίας που εύκολα και γρήγορα μετακόμισαν το γραφείο στο σπίτι. Ενόσω εμφανίζονται να κάνουν καμπάνια για μεγαλύτερες επιταγές ενίσχυσης και επέκταση [της κάλυψης] της ανεργίας, θα μπορούσαν ταυτόχρονα να διαβεβαιώνουν το πιο προλεταριακό, μισθωτό κομμάτι της βάσης τους, ότι παλεύουν και γι’ αυτούς, έστω και δονκιχωτικά.

Δεν θα έπρεπε να εκπλήσσει κανέναν ότι ο συνδυασμός μιας δεξιάς δημαγωγίας στο Οβάλ γραφείο, εκτεταμένης οικονομικής και υγειονομικής εξαθλίωσης ακόμα και πριν την COVID-19, και του μαζικού κινήματος του Black Lives Matter να καταλαμβάνει τους δρόμους εν μέσω μια παγκόσμιας πανδημίας, είχε σαν αποτέλεσμα μια αντιδραστική, οργανωμένη επίθεση σε ένα πολυσθενές σύμβολο του αμερικανικού πολιτικού καθεστώτος. Είτε το κτίριο του Καπιτωλίου αντιπροσωπεύει σε αυτούς τους Τραμπικούς *enragés*⁹ τους παιδόφιλους, λάτρεις του Σατανά Δημοκρατικούς, που μοιράζουν “βοηθήματα” σε μια ως επί το πλείστον Μαύρη και Μελαμπή εργατική τάξη, ενώ τα δικά τους καταστήματα ατμίματος και τα σαλόνια μαυρίσματος χρεωκοπούν, είτε αυτός ο νεοκλασικός θόλος αντιπροσωπεύει τους Ρεπουμπλικάνους του κατεστημένου που αρνούνται να συμμετάσχουν με αρκετό ενθουσιασμό στα παραληρήματα της εναλλακτικής ακροδεξιάς για έναν *Kulturkampf*¹⁰ και τη “γεννοκτονία των λευκών”, το “μεγάλο ψέμα” του Τραμπ για την κλοπή των εκλογών ήταν πάντα και μόνο μια πρόφαση.

Φυσικά, οι Συντηρητικοί πιστεύουν πάντα ότι μπορούν να τιθασσεύσουν και να αξιοποιήσουν τον θυμό και την αγανάκτηση μιας σε παρακμάζουσας, και φυλετικά παρανοϊκής, μεσαιας τάξης, ώστε να καταπνίξουν την Αριστερά. Στις εκλογές των αρχών της δεκαετίας του 1930, που τελικά έφεραν τον Χίτλερ στην εξουσία, η προτεσταντική μεσαια τάξη ήταν η καθοριστική πληθυσμιακή ομάδα που τον υποστήριξε· οι άνεργοι και η εργατική τάξη υποστήριξαν στη μεγάλη πλειοψηφία τους τις σοσιαλδημοκρατικές λίστες του SPD.

Η σχέση της Αμερικής όμως με την ντόπια μικροαστική τάξη είναι, παρ’ όλα αυτά, πιο αδιαφανής στην επιφάνεια (και αμετάκλητα πιο πολύπλοκη από την υποδούλωση των ανθρώπων με αφρικανική καταγωγή και, γενικότερα, λόγω φυλής). Ο Αβραάμ Λίνκολν στο *Πρώτο Ετήσιο Μήνυμα του 1861*, αρθρώνει μια παραπλανητικά μαρξικού τύπου αξιακή θεωρία της εργασίας:

“Η εργασία προηγείται και είναι ανεξάρτητη από το κεφάλαιο. Το κεφάλαιο δεν είναι παρά ο καρπός της εργασίας και δεν θα μπορούσε να υπάρξει ποτέ αν δεν υπήρχε από πριν η εργασία. Η εργασία είναι ανώτερη του κεφαλαίου, και αξίζει κατά πολύ την υψηλότερη δυνατή θεώρηση”.

Πρόσεξε, όμως, να φέρει σε αντίστιξη κάποιους τρόπους παραγωγής στην Ευρώπη με ένα είδος ελπιδοφόρου αμερικανικού “εξαιρετικισμού”¹¹ [η έμφαση δική μου]:

9 Στμ. Γαλλικά στο πρωτότυπο: *exagerés*.

10 Στμ. Στα γερμανικά στο πρωτότυπο: πόλεμος Πολιτισμών.

11 Στμ. Στο πρωτότυπο: *exceptionalism*: η αντίληψη ή πεποίθηση ότι ένα είδος, μια χώρα, μια κοινωνία, ένας θεσμός, ένα κίνημα, ένα άτομο ή μια εποχή είναι “εξαιρετική” (δηλαδή ασυνήθιστη, εντυπωσιακή) και, συνεπώς, με

“Το κεφάλαιο έχει τα δικαιώματά του, που αξίζουν την ίδια προστασία όπως όλα τα δικαιώματα. Ούτε αρνείται κανείς ότι υπάρχει, και πιθανόν να υπάρχει πάντα, μια σχέση ανάμεσα στην εργασία και το κεφάλαιο που παράγει αμοιβαία ωφέλη. **Το λάθος βρίσκεται στο να υποθέτει κανείς ότι ολόκληρη η εργασία της κοινότητας υπάρχει εντός αυτής της σχέσης.** Λίγοι άνθρωποι κατέχουν κεφάλαιο και αυτοί οι λίγοι αποφεύγουν οι ίδιοι την εργασία και με το κεφάλαιό τους νοικιάζουν ή αγοράζουν μερικούς άλλους για να δουλεύουν γι’ αυτούς. Μια μεγάλη πλειοψηφία δεν ανήκει σε καμιά τάξη – ούτε δουλεύει για άλλους ούτε έχει άλλους να δουλεύουν γι’ αυτούς. Στις περισσότερες από τις Νότιες Πολιτείες μια πλειοψηφία του λαού κάθε χρώματος δεν είναι ούτε δούλοι ούτε αφέντες, ενώ στον Βορρά μια μεγάλη πλειοψηφία δεν είναι ούτε ενοικιαστές ούτε ενοικιαζόμενοι. **Άντρες, με τις οικογένειές τους – γυναίκες, γιούς και κόρες – δουλεύουν για τον εαυτό τους στις φάρμες τους, στα σπίτια τους, στα μαγαζιά τους, παίρνοντας όλο το προϊόν [της δουλειάς τους] για τον εαυτό τους, και χωρίς να ζητούν χάρες ούτε από το κεφάλαιο, από τη μια πλευρά, ούτε από ενοικιαζόμενους εργάτες ή σκλάβους, από την άλλη”.**

Όπως κατέδειξε ο Εμφύλιος Πόλεμος, οι προτεραιότητες της μικροαστικής τάξης, που επιδιώκει την οικονομική και κοινωνική κυριαρχία της αληθινής μπουρζουαζίας, που την διαφεντεύει από πάνω, και μια λευκή σουπρεματιστική αντίδραση ενάντια σε μια απεχθή, μη-λευκή τάξη ανθρώπων των οποίων η απελευθέρωση, όπως τους λένε, στέκεται εμπόδιο σ’ αυτήν την φιλοδοξία, είναι στην αμερικανική παράδοση αρκετά αδιαχώριστα.

Ο Μαρξ θα μπορούσε να τον προειδοποιήσει πού θα οδηγούσε όλο αυτό (και, πράγματι, *αντάλλαξαν επιστολές*, αν και μόνο μέσω των υφισταμένων του Λίνκολν). Αυτό ήταν καθαρά ένα μεγάλο μέρος της φιλοδοξίας που θεμελίωσε τις Ηνωμένες Πολιτείες: ένα έθνος δημοκρατικών, πατριαρχικών μικροϊδιοκτητών αγροτών και τεχνιτών, υποστηριζόμενων για ένα διάστημα ίσως από την επέκταση προς τη Δύση και την γενοκτονική απομάκρυνση των Ινδιάνων, και την απουσία των πολιτικών περίφραξης της γης και των βιομηχανικών μονοπωλίων που κυριαρχούσαν στη Βρετανία και την υπόλοιπη Ευρώπη. Αλλά με την εξαφάνιση των οικογενειακών φαρμών ως ενός βιώσιμου οικονομικού μοντέλου (και των πολιτισμικών αξιών και των οικογενειακών δομών που επαναενίσχυαν) αυτός ο *μύθος* προσδέθηκε στον ιδιοκτήτη της “μικρής επιχείρησης”¹². Αν έχετε δουλέψει ποτέ για ένα αφεντικό που περιγράφει τους εργαζόμενούς του ως “μια μεγάλη οι-

μια έννοια “ανώτερη”.

12 Στμ. Εξαιρετική διαπίστωση που προκαλεί περαιτέρω σκέψεις σχετικά με τον ρόλο της μικροαστικής τάξης και την θέση και τις μετατοπίσεις της σήμερα. Δηλαδή δεν μπορούμε να μην σκεφτούμε ότι στο μαρξικό, ιδιαίτερα, πλαίσιο ανάλυσης, η μικροαστική τάξη – ως ένα κράμα μικροαγροτών και τεχνιτών/βιοτεχνών – θεωρείται συνδεδεμένη ουσιαστικά με προκαπιταλιστικές και ιδιαίτερα προβιομηχανικές παραγωγικές δομές και, όπως πολύ σωστά επισημαίνει ο συγγραφέας, και πολιτισμικές/κοινωνικές δομές, ένα “φρένο” στην καπιταλιστική εξέλιξη στην πραγματικότητα. Η ένταση του ταξικού ανταγωνισμού, η συγκεντροποίηση του κεφαλαίου θα πρέπει αναγκαστικά να οξύνει το δίπολο κεφάλαιο-εργασία, αστική τάξη-προλεταριάτο μέσα από τη βαθμιαία προλεταριοποίηση ακόμα και των μικροαστικών στρωμάτων και στη βαθμιαία εξαφάνισή τους. Αυτό που συνέβη στον 20ο αιώνα – ειδικά στην αναπτυσσόμενη Δύση βέβαια – ήταν μια μετατόπιση στη σύνθεση της μικροαστικής τάξης με την ενσωμάτωση αναβαθμισμένων στρωμάτων της εργατικής τάξης στις δεκαετίες της ευμάρειας (1945-1970). Έτσι, ότι “έχανε” ο μικροαστικός κορμός από τον κόσμο της αγροτιάς και των τεχνιτών το “κέρδιζε”, θα λέγαμε, από εργατικά προνομιάτα στρώματα, δηλαδή, ως επί το πλείστον, κομμάτια μιας *εθνικής εργατικής τάξης* (αυτό αληθεύει ιδιαίτερα στην Ελλάδα, όπου μεγάλα τμήματα αυτής της προνομιάτας εργατικής τάξης – κυρίως στον δημόσιο τομέα, αναπτύχθηκαν μέσα από την παράλληλη μικροεπιχειρηματική δραστηριότητα, για παράδειγμα μικρομάγαζα, μικροεμπορικά, μαγαζιά εστίασης και διασκέδαση, ενοικιαζόμενα δωμάτια ή ακίνητα κλπ., συχνά όχι στο όνομα των ιδίων αλλά του/της συζύγου). Σήμερα, μετά από πενήντα χρόνια καπιταλιστικής κρίσης και αναδιάρθρωσης, θα λέγαμε ότι η μικροαστικοποίηση φτάνει ακόμα και σε μεσαία στρώματα που υποτιμούνται ενώ, ταυτόχρονα, τμήματα της μικροαστικής τάξης προλεταριοποιούνται περαιτέρω αλλά με την ειδοποιό διαφορά ότι προλεταριοποίηση σήμερα δεν σημαίνει καθόλου ένα ταξικό ανήκειν σε μια καλά ορισμένη εργατική τάξη των ημερών της ευμάρειας αλλά την ένταξη σε μια εντεινόμενη συνθήκη επισφάλειας, ανεργίας, μισοεργασίας, εξάρτησης από την κρατική φιλανθρωπία κλπ. Η έννοια του μικροαστού εξακολουθεί να συγκροτείται ακόμα πάνω στην πολιτισμική/κοινωνική βάση της πατριαρχίας, του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του συντηρητισμού και, κυρίως, στο πραγματικό *τάνυσμα* της ανάμεσα στους δυο πόλους του ταξικού ανταγωνισμού, το τέντωμά της από τη θεμελιώδη αντίφαση της ύπαρξής της: να θέλει να γίνει άρχουσα κι αυτή – όπως λέει και το γνωστό άσμα – αλλά από την άλλη να μην μπορεί και να ασπαστεί την ιδεολογία της επέκτασης, της κινητικότητας, του κοσμοπολιτι-

κογένεια¹³”, καταλαβαίνετε (όπως περιέγραψε ο [Peter Kwong](#), στη μελέτη του για τις επιχειρήσεις μεταναστών και την Chinatown στη Νέα Υόρκη, κυριολεκτικές οικογενειακές σχέσεις συχνά δομούν υπερ-καταπιεστικές συνθήκες εργασίας την ίδια στιγμή που μεγαλοεπιχειρήσεις, από την Amazon μέχρι τα McDonalds, προσπαθούν να πουλήσουν “οικογενειακές” συνθήκες εργασίας ως τη δικαιολόγηση για την επικινδυνότητα, την αυταπάτηση, την απαγόρευση των συνδικάτων και τους χαμηλούς μισθούς. Η αλήθεια είναι ότι η δουλειά απλά δεν θα “[σου επιστρέψει την αγάπη](#)”).

Όπως κατέδειξε ο Εμφύλιος Πόλεμος, οι προτεραιότητες της μικροαστικής τάξης, που επιδιώκει την οικονομική και κοινωνική κυριαρχία της αληθινής μπουρζουαζίας, που την διαφεντεύει από πάνω, και μια λευκή σουπρεματιστική αντίδραση ενάντια σε μια απεχθή, μη-λευκή τάξη ανθρώπων των οποίων η απελευθέρωση, όπως τους λένε, στέκεται εμπόδιο σ’ αυτήν την φιλοδοξία, είναι στην αμερικανική παράδοση αρκετά αδιαχώριστα.

Έτσι, στις 6 Ιανουαρίου, ο όχλος του Τραμπ κυμάτισε την πολεμική σημαία της Συνομοσπονδίας σε αίθουσες που ποτέ δεν κατάφεραν να εισβάλλουν οι στρατιές του Lee και του Davis. Τα LOL στο Διαδίκτυο για μιμίδια ενός “σαμάνου” του QAnon με κέρατα και ψεύτικες γούνες να έχει καβαλήσει την εξέδρα των ομιλητών στην αίθουσα της Γερουσίας. Ξεχνάμε, εις βάρος μας, ότι τα μέλη του Tea Party στη Βοστώνη ήταν επίσης ουσιαστικά LARPer¹⁴, με την έννοια ότι αυταπόδεικτα, και με αυτεπίγνωση, έκαναν τις γελοίες εμφανίσεις τους με τις μεταμφιέσεις, αλλά έκαναν και εξαιρετικά σοβαρή πολιτική. Ο ίδιος ο Μαρξ είχε προβλέψει τέτοιες παράδοξες, αταβιστικές εμφανίσεις:

“...ακριβώς σε τέτοιες εποχές επαναστατικής κρίσης επικαλούνται ανήσυχτοι τα πνεύματα του παρελθόντος στην υπηρεσία τους, δανειζόμενοι από αυτά ονόματα, συνθήματα μάχης και αμφιέσεις με σκοπό να παρουσιάσουν αυτή την καινούρια σκηνή στην παγκόσμια ιστορία με πατροπαράδοτες μεταμφιέσεις και δανεική γλώσσα” (*Η 18η Μπρυμαίρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη*¹⁵).

Ο Τραμπ, πέρα από το τηλεοπτικό ριάλιτυ σόου-που-έγινε-προεδρία, είναι διάσημος και για το βιβλίο *Art of the Deal*. Το βιβλίο φυσικά είχε ως [σκιώδη συγγραφέα](#) τον Tony Schwartz, ο οποίος εκ των υστέρων το θεωρεί ως ένα μνημείο στην επιδέξια αλλά ρηχή εξαπάτηση και ένα απατηλά χωρίς ουσία και πολύ εύκολα απορριπτόμενο ενδιάμεσο σκαλοπάτι στην τελική διαδρομή του Τραμπ προς την πραγματική εξουσία. Ανάλογα, δεν θα πρέπει, τώρα, να υποτιμηθούν τα κωμικά διακοσμητικά στοιχεία των φιλοδοξιών της μικροαστικής τάξης. Με ή χωρίς τον Τραμπ, αυτή είναι η “τέχνη” της φασιστικής αισθητικής, ως κάλυμμα των αντιδημοκρατικών και αφανιστικών σκοπών. Αυτή είναι η “Συμφωνία”¹⁶.

σμού της αστικής τάξης - αυτό που κωδικοποιείται από τη μικροαστική τάξη ως “παγκοσμιοποίηση”, αφού αυτή η δυναμική ανάπτυξης και συσσώρευσης του κεφαλαίου είναι ακριβώς που την υπονομεύει και αντικειμενικά την υποβαθμίζει διαρκώς. Το βασικό της αντανάκλαστικό, ειδικά στις συνθήκες κρίσης, είναι η αγωνία επιβίωσης με κάθε τρόπο και ιδιαίτερα εις βάρος άλλων ασθενέστερων τμημάτων. Γι’ αυτό η μικροαστική τάξη είναι ο κορμός αυτού που λέμε εθνολαϊκισμός και ο οποίος απλώνεται σε ένα μεγάλο φάσμα δεξιάς και αριστεράς ενσωματώνοντας και μεγάλα κομμάτια αυτού που θέλει να διατηρηθεί ως εθνική εργατική τάξη. Αποτελεί λοιπόν ένα κοινωνικό σώμα που αντί να αντιπροσωπεύει τον δυναμισμό και την ισορροπία στον ταξικό ανταγωνισμό, που ο Λίνκολν περιγράφει, και την εν γένει “εθνική δυναμική”, σήμερα αντιπροσωπεύει ότι είναι σε κρίση, αποδόμηση και σύγχυση στον εθνικό κορμό. Τροφοδοτούμενα από υποβαθμιζόμενα μεσοαστικά και εργατικά στρώματα και καθώς καθιζάνουν συνολικά στη συνθήκη προλεταριοποίησης του σήμερα, τα μικροαστικά στρώματα αντανάκλουν μια ταξική κινητικότητα προς τα κάτω που αναδρά ενισχυτικά στη συνολικότερη κοινωνική κρίση και αυτό ακριβώς αποτυπώνεται στις ιδεοληψίες, την αυξανόμενη αντιδραστικότητα και τον εκφασισμό μεγάλων τμημάτων τους.

13 Στμ. Αυτή η περιγραφή της σχέσης εκμετάλλευσης ως “σχέσης οικογενειακών” δεσμών είναι το αποτύπωμα του περάσματος των οικογενειακών αξιών, που αναφέρει ο συγγραφέας ως χαρακτηριστικών της παλιότερης μικροαστικής τάξης, στην καινούρια συνθήκη.

14 Στμ. LARPer: αρχικά των λέξεων *Live-Action Role Player*, ένα πρόσωπο που παίρνει μέρος σε παιχνίδια “ρόλων” στα οποία κάθε παίκτης ντύνεται ως ένας συγκεκριμένος χαρακτήρας.

15 Στμ. Στα ελληνικά: *Η 18η Μπρυμαίρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη*, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, 2012.

16 Στμ. Στο πρωτότυπο: “*That’s the ‘deal’*”. Αναφορά στον τίτλο του βιβλίου του Τραμπ.